

Tózsér Árpád

Esetem Fernando Magellánnal és az űrnyelvvél

E-mailt kaptam a Magellán-ködből. Vírusgyanús szöveg, szólt a záradék, csak akkor töltse le, ha ismeri a feladót. A feladó maga Fernando Magellán, s így személyesen nem ismerhettem, de, kockáztatva a vírusveszélyt, letöltöttem az űrnyelvű szöveget, amelyet a Google Translate ekképpen magyarított le számomra: *Dezertőr patkány, bejártam nemcsak Világ, de is Világűr és Világidő. Nincs ban Univerzum luk, is ott megtalállak, véged!* Azóta szorgalmasan szorongok s tanulom az űrnyelvet – megálapítandó, valóban nekem szól-e a levél, s ha igen, földkerülő hajóinak melyik dezertőrijével tévesztett össze señor Magellán? Az űrnyelv egyébként rendkívül bonyolult, szintaxisa a gravitáció, alanya az Univerzum, állítmánya az Univerzum folyamatos tángulása, szókincse a csillaghalmazok: az űr minden csillaga egy-egy űrszó. Ezt az apokrif „világnyelvet” űrabcéskönyvem *ignotanyelvű* bevezetője szerint hibátlanul feltehetően csak maga az alkotója, a Teremtő beszéli.

Fekete

A csarnai¹ kiskút meséli: a forrásom ma már nem forr s nem is fekete. S nem emlékszem azokra az ószláv időkre, amikor még buzgott a vízem és engem Čberna vodának² hívtak. S tulajdonképpen nem is tudom, milyen, ami fekete, mert például a velem átellenes napos hegyoldalban a szőlő piros, s fölöttük a nap is nagy, piros delavári szőlőszem. Mi az hát, hogy fekete? Reggelente a cseh fináncok zöldellő cserfának öltözve lopakodnak ki ide, az éjszaka eltolt országhatárt helyére tolni. Feltehetően ők sem ismerik a fekete színt. Amikor a közeli kistrépusztai juhászt agyonverték, s a gyilkos benem mosta le kezéről, arcáról a vért és a sárat, azt beszéltek, egy időre fekete lett a vízem. Nem igaz (én már csak tudom, az eset után sokáig büntudatom volt, társtettesnek éreztem magamat): a vér, sár s víz keveréke koporsóbarna. A fekete szín idegen a mezőtől, természettől, valószínűleg csak az ember találmánya. Unokám, a csupán néhány száz méter hosszú Csarna-patak se tudja, mi az a fekete, de őt a rövid görbék, kanyarok s egyenesek óvodája után még várja a Gortva és a Rima folyócskák alapiskolája, s amíg a Duna egyetemét is kijárja, sok mindent láthat, az útja végén, akár a Fekete-tengert is.

Prószavers

Díva a szeplőit a posztantropocén vers, a kondenzált metaforák és a mikropercepciók rétegesen felrakott, gazdag sminkje alá rejti a látens divatot: a prózát a versben. S én hová rejtsem az előtolakodó prózai történetemet, ha az már maga is sminkje

1 Csarna = a szláv „fekete” magyarosított formája

2 Čberna voda = ószláv, jelentése „fekete víz”

valaminek? Szereplői tudnák, minek, de rajtam kívül valamennyi néhai, én meg, aggságomnál fogva, a megidézett képnek csak a staffázsaira emlékszem, s hogyha valami lényegesre is, azt csak most teszem hozzá a régvoltakhoz. Azt viszont határozottan tudom, hogy a magyar nyelv szárazföldi Óperenciáján, valahol Tolnában, Baranyában, kitelepített rokonainknál, lagziban voltunk, az ottani jelentések úgy bújtak ki a bennszülött nyelvtárgyak burkából, mint dió a zöld köpönyegéből: a csonthéj is újabb köpönyeg volt. Értettük is, nem is barátaink, rokonaink *idiómáját*. A lakodalmi asztalon *prósza* s *görhe*, lepény két néven a háború utáni sercegő világ tepsijében, a félbunyevác menyasszony *prószának*, a palóc vőlegény *görhének* mondta. Én pedig mint vendég, másodéves filosz és szépreményű költő, behúzott nyelvvel, tapintatosan elhallgattam, hogy viszályunk lepénye tulajdonképpen közönséges málé. – Aztán mégis győzött bennem a tudálék, s azzal a szerény megjegyzésemmel véltem lezárni a lakodalom nyelvkonferencia-részét, hogy akár a *puddingé*, a *prószagörhe* próbája is az evés. S most, mikor próbálok minderre visszaemlékezni, előbb jut eszembe a *prósza* és a *próza* homonímiája, mint az, hogy szep-lős volt-e a lagziszínház dívája, a menyasszony. Akkor persze, magam is palóc, lélekben megrögzött görhedrukker voltam. A prózában csak annyit láttam, hogy a bunyevácok a kukoricalisztet *proszonak* hívják, a görhe viszont maga volt számomra a titok: ahány hangzó, annyi antenna múlt jelentések felé. S hogy minek a sminkje a fentebbi történet, az legyen e prószavers titka.